

Практикуйте звернення до особистості учня/учениці в різний спосіб: прохання оцінити певне явище природи, висловити свою точку зору щодо поведінки людей у запропонованій ситуації й пояснити, як би він/вона вчинили, запропонувати допомогу ти, хто її потребує. Наприклад, під час ознайомлення учнівства з класифікуванням як методом пізнання зверніть увагу на те, що ним користуються не лише науковці: «Де ти стикаєшся з класифікуванням за межами школи?» і «Чим класифікація корисна в науці й повсякденному житті?». Розповідаючи про особливості підліткового віку, запропонуйте учням виконати творче завдання «Назви корисні для здоров'я підлітка звички, які ти маєш. З якими проблемами вони допомагають тобі впоратись? Які знання чи навички плануєш опанувати найближчим часом, щоб почуватися успішним/успішною? Обери спосіб, щоб поділитися своїм досвідом із ровесниками й ровесницями.» Під час обговорення, як знання, природа й техніка допомагають людині піклуватися про здоров'я, буде корисно й цікаво почути відповіді на запитання «Від чого б ти зміг/змогла відмовитись, а чим би доповнив/доповнила свій режим дня і побут задля зміцнення здоров'я?».

Розмірковуючи над запитаннями такого типу, учні не лише використовують набуті знання про здоровий спосіб життя, явища й виробы, що роблять життя комфортним, але й співвідносять їх з собою – власними цінностями, поведінкою, організмом. Це доволі важливий момент у пізнанні себе молодшими підлітками – самоусвідомленні, самоаналізі, самооцінці.

У реалізації компетентнісного підходу особливого значення набуває навчальна співпраця, зокрема робота в групах. Взаємодія з іншими у розв'язуванні тих чи інших проблем – один з результатів чинного Держстандарту базової середньої освіти. Для його досягнення створено рубрику «Пліч-о-пліч». Вміщені до неї завдання допоможуть вчителям організувати роботу малих груп на уроці, а також можуть використовуватись для домашньої роботи.

Для вчителів розглянуті види завдань також є орієнтирами у створенні власних завдань, якщо виникне потреба урізноманітнити й індивідуалізувати навчальну діяльність учнів конкретного класу.

Основою формувального й підсумкового оцінювання учнів слугують передбачені програмою очікувані результати навчання в єдності складників ключових компетентностей і наскрізних умінь. До них належать:

- мінімальний обсяг знань, відібраний на основі ядра знань з Держстандарту відповідно до пізнавальних можливостей учнівства цього віку й обов'язковий для засвоєння ним;
- основні вміння й навички, формування/розвиток яких передбачено програмою;
- ціннісне ставлення учениці/учня до досліджуваних природних і рукотворних тіл, явищ, процесів та власної діяльності щодо їх пізнання й застосування набутого досвіду.

Вивчення інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» за створеною модельною навчальною програмою дозволяє здійснити поступовий перехід від змісту природничої освіти в адаптаційному циклі до предметного навчання у 7–9 класах, зацікавити й підготувати учнівство до вивчення біології, фізики, хімії, успішно опановувати географію.

8.3. НАВЧАННЯ ЗА ПІДРУЧНИКОМ ГЕОГРАФІЇ ДЛЯ 6 КЛАСУ

ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

(АВТОРИ: О. М. ТОПУЗОВ, В. Д. ГРОМА І. М. ІЛЬНИЦЬКИЙ, Д. В. ПОЛТАВЧЕНКО)

Грома Володимир Дмитрович

Навчання географії має надати учням знання про різноманітні місця, людей, ресурси, природне і людське середовище, а також глибоке розуміння основних фізичних і суспільних процесів на Землі. Географічні компетентності забезпечують формування в учнів просторової уяви та мислення, пояснюють, як природні та суспільні об'єкти, явища і процеси на Землі в різних

масштабах формуються, взаємопов'язані та змінюються з часом. Квінтесенцією концепції НУШ для вчителів є реалізація діяльнісного підходу, що спонукає школярів до творчості, здатності здійснювати самостійний вибір і приймати відповідальні рішення в різноманітних життєвих ситуаціях, вироблення вмінь практичного застосування набутих знань.

Підручник «Географія» для 6-го класу закладів загальної середньої освіти (автори: О.М. Топузов, В.Д. Грома І.М. Ільницький, Д.В. Полтавченко) розроблено за модельною програмою (автори: С.П. Запотоцький, Г.І. Карпюк, Р.В. Гладковський, А.І. Довгань, В.В. Сошенко, Л.М. Даценко, Т.Г. Назаренко, Т.Г. Гільберг, І.Г. Савчук, А.В. Нікитчук, В.С. Яценко, Г.Д. Довгань, В.Д. Грома, О.В. Горювий).

Підручник складається з двох частин: паперової і цифрової (віртуальної). Його автори розробили просту і зрозумілу як для вчителів, так і для дітей, структуру. У параграфах виділені окремі його частини: рубрики і типи завдань. Вони позначені піктограмами.

Рубрики

- **Віртуальна скринька.** У ній подається посилання на інтернет-джерело для додаткового читання, перегляду відеоматеріалів.
- **Дивосвіт.** У цій рубриці подається посилання на інфографічне зображення. Будьте готові до запитань, пов'язаних із ним. Запитання можуть бути розміщені як одразу після цієї рубрики, так і наприкінці параграфа.
- **Абетка безпеки.** У ній звертаємо увагу на правила поведінки до, під час або після дії небезпечних для життя людини природних процесів і явищ.

Зміст підручника насичений різноманітними практичними і творчими завданнями.

Типи завдань

- **Дай відповіді на запитання і виконай завдання**
- **Попрацюй із картами**
- **Попрацюй у групі**
- **Мої проекти і дослідження**
- **Спростуй твердження.** У таких завданнях подається на перший погляд очевидне твердження. Однак воно свідомо неправдиве. Завдання полягає в тому, щоб за допомогою додаткових джерел навести докази, які б заперечили подане твердження.
- **Експрес-тест.** Тренувальні тестові завдання.

Важливе місце у ньому відведено візуалізації у вигляді використання численних карт і картограм, ілюстрацій, інфографічних та графічних зображень, відео (фрагменти, симулятори, імітація експериментів, анімації, цифрові метеорологічні додатки) тощо. У робочих аркушах, розміщених у віртуальному додатку, відображені завдання практичних робіт згідно модельної програми та інші завдання діяльнісного характеру.

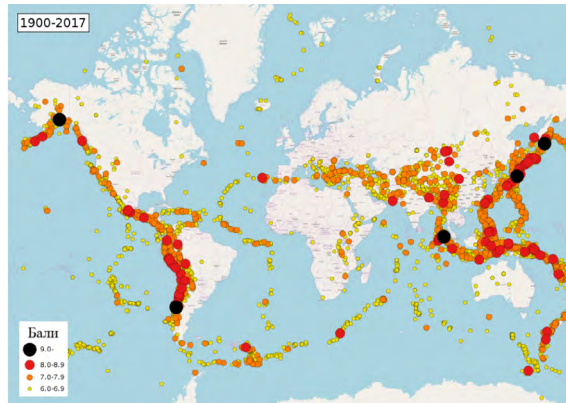
Підручник у числах

- 257 ілюстрацій, з яких 38 карт і картограм, 14 схем, 11 графічних зображень.
- 36 таблиць.
- 30 відеозображень
- 13 інфографічних зображень
- 12 робочих аркушів
- 8 блоків тестових завдань
- 4 квести
- 2 мультимедійні презентації «Мої географічні дослідження» і «Картини в історії людства»
- Кросворд «Гірські породи і мінерали»
- Комікс «Подорож піщинки»
- Словник географічних термінів

Увесь цей методичний арсенал дозволяє якісно забезпечити практичність, наочність і компетентність навчання. Він супроводжується коментарями авторів підручника, наочно використовуються дітьми під час виконання практичних і творчих завдань, пошуку й обробки ними географічної інформації.

ДЛЯ ПРИКЛАДУ РОЗГЛЯНЕМО СТРУКТУРУ § 12 «ЗЕМЛЕТРУСИ».

Цей параграф розпочинається з демонстрації картосхеми «Місця зародження сильних землетрусів у світі впродовж 1900–2017 років».

Дітям пропонується зіставити її з картосхемою літосферних плит, яка розміщена у попередньому параграфі. Такий вид завдання забезпечує головний посил у темі параграфу: з'ясувати закономірності поширення сильних землетрусів.

Далі йде теоретичний блок, у якому відображено механізм утворення землетрусів, терміни фокус (гіпоцентр), епіцентр, сейсмічні хвилі, сейсмологія, сейсмограф. Пояснення цих термінів супроводжується двома ілюстраціями.

Перед розглядом питання «Показники сили та інтенсивності землетрусів» діти скачують на смартфон у Google Play програму Vibration Meter. З її допомогою визначається рівень вібрацій під час рухів смартфоном. Така дія дозволяє оцінити степінь коливань цифровим пристроєм й наочно з'ясувати графічне зображення сейсмічних хвиль (сейсмограми).

Наступний етап уроку передбачає ознайомлення з видами сейсмографів від історично першого, винайденого китайським науковцем Чжаном Хеном ще у II ст. до сучасного електромагнітного.

Після цього діти працюють з наведеною картосхемою поширення сильних землетрусів. Вони визначають місця найбільш потужних землетрусів, зафіксованих сейсмографами.

Далі розглядається питання утворення цунамі, яке пов'язане із землетрусами на межах океанічних ділянок літосферних плит. Діти переглядають відео про цунамі й з'ясовують особливості його «поведінки» під час виходу на узбережжя.

На наступному етапі уроку діти самостійно працюють у мережі інтернет. Вони підбирають інформацію про правила поведінки під час землетрусу.

Завершується параграф переліком завдань. Серед них, зокрема, є таке, що вимагає проведення обчислення часу проходження реального цунамі через весь Тихий океан.

У рубриці «Спростуй твердження» діти критично осмислюють інформацію про відсутність випадків цунамі на чорноморському узбережжі України.

Окрім того, у параграфі розміщені ще два завдання діяльнісного спрямування. У першому діти з'ясовують, чому у Кривому Розі міг статися землетрус з магнітудою 4,5. До другого завдання поданий малюнок «Додаткові конструкції для будинку на територіях з високою сейсмічною небезпекою». Учитель разом із дітьми обговорює значення цих конструкцій у здатності протидіяти небезпеці руйнування споруд під час землетрусу.

Така структура параграфів дає змогу представити різноманітні форми навчальної діяльності, змушує дітей бути в епіцентрі уваги тем, що розглядаються.

Під час написання підручника використано різноманітні високофахові джерела. Серед них: National Geographic, Енциклопедія Britannica, Геологічна служба США, Геологічне товариство Великої Британії, Національне управління океанічних і атмосферних досліджень, Агенство уряду США для досліджень у галузі авіації і космічних польотів, Всесвітня метеорологічна організація, які мають спеціальні освітні розділи для дітей шкільного віку, роботи науковців Орегонського і Гавайського університетів, університету Ванкувера, центр наукової освіти UCAR штату Луїзіана США, освітній ресурс 3D Geography,

Укргідрометцентр, ЦГО ім. Срезневського тощо. Їх використано у якості ідей, окремих текстових матеріалів, ілюстрацій, посилань на розміщених на їх ресурсах ігор-симуляторів тощо. Так у нашому підручнику одночасно забезпечується науковість викладеного матеріалу й різноманітне методичне забезпечення для роботи з ним.

Також для проведення якісної навчальної діяльності підготовлено робочий зошит для учнів. У ньому розміщені дев'ять письмових діагностувальних робіт у двох варіантах і завдання шести практичних робіт. Діагностувальні роботи передбачають поточне оцінювання рівня опанування учнями/цями навчальної теми. За потреби вчитель/ка можуть їх об'єднати для проведення тематичного оцінювання. Під час складання завдань враховано методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів/иць 5–6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти.